

Міністерство освіти і науки України

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра прикладної лінгвістики (№ 703)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП

(підпис)

доц. В. В. Рижкова
(ініціали та прізвище)

«13» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Орфографічно-пунктуаційний практикум з української мови

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 035 «Філологія»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Прикладна лінгвістика
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Робочу програму введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: Медведь О. В., кандидат філол. наук, доцент

Робочу програму вибіркової навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри прикладної лінгвістики (№ 703)

Протокол № 11 від « 13 » червня 2023 р.

Завідувач кафедри канд. філол. наук, доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

В. В. Рижкова
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти за ОП
«Прикладна лінгвістика»

(підпис)

Є. С. Байцур
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки (спеціальність, спеціалізація), рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів: 1-й семестр – 3	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	Вибіркова навчальна дисципліна
	Спеціальність 035 «Філологія»	
Кількість модулів: 1-й семестр – 1	Освітня програма «Прикладна лінгвістика»	Навчальний рік
Кількість змістових: 1-й семестр – 2		2023 / 2024
Індивідуальне завдання – не передбачено		Семестр
Загальна кількість годин:		
1-й семестр – 48/90		1-й
		Лекції *
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: 1-й семестр: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 2...5	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	1-й – 1 година
		Практичні, семінарські *
		1-й – 2 години
		Самостійна робота
		1-й – 42 години
		Вид контролю
		1-й – модульний контроль, залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 48/42;

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Орфографічно-пунктуаційний практикум з української мови» полягає в тому, щоб ознайомити студентів з основними орфографічними та пунктуаційними нормами сучасної української літературної мови, необхідними для професійної діяльності перекладачів, що спеціалізуються в науково-технічній сфері.

Завдання – ознайомлення з основними поняттями української ортографії та пунктуації в аспекті їхнього практичного використання; забезпечення свідомого дотримання ustalених норм (зокрема орфографічних, пунктуаційних, ортоепічних, лексичних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних) сучасної української літературної мови; набуття основних навичок практичної роботи з орфографічними й пунктуаційними рівнями текстами; підвищення загального рівня професійної та мовної культури.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.

ЗК 10. здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;

ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації). Здатність до збирання, аналізу, систематизації мовних фактів, інтерпретації та перекладу тексту; здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями, лінгвістичними та перекладознавчими методами для проведення самостійних досліджень у галузі прикладної лінгвістики.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефаківцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

Міждисциплінарні зв'язки: загальне мовознавство, англійська мова, німецька мова.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Правописні норми сучасної української літературної мови.

Тема 1. Ортоепія як наука про норми літературної вимови. Особливості сучасної української літературної вимови та її взаємозв'язок з орфографічними нормами.

Предмет і завдання ортоепії. Суспільне значення ортоепічних норм. Особливості вимови голосних звуків. Вимова приголосних звуків та звукосполучень. Вимова звуків, звукосполучень та особливості їх передання на письмі.

Тема 2. Особливості сучасної української літературної вимови. Взаємозв'язок вимови та написання.

Вимова слів іншомовного походження та аббревіатур. Словесний та логічний наголос. Специфіка наголошування слів в українській мові. Основний і побічний наголос. Подвійне наголошування слів. Інтонування. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови.

Причини порушення літературної вимови.

Тема 3. Закони й засоби милозвучності української мови. Евфонія та правопис.

Основні закони евфонії української мови. Уникнення збігу однакових звуків (звукосполучень) на межі слів. Усунення невиправданого повторення однакових або близьких за вимовою звуків, звукосполучень та слів. Чергування у//в, і//й. Вживання прийменників з-із-зі (зо). Вибір форм дієслів на -ся, -сь і часток би, же або б, ж. Закономірності написання компонентів дво-/двох, три-/трьох-, чотири-/чотирьох як першої частини складних слів.

Спрощення в групах приголосних.

Тема 4. Історія, основні поняття та принципи української орфографії.

Орфографія як система загальноприйнятих правил написання слів. Принципи українського правопису. Поняття орфографічна норма, орфографічне правило, орфограма. Перелік основних орфограм. Історія становлення української орфографії. Найсуттєвіші зміни в українському правописі 2019 р.

Буквені та небуквені орфограми.

Тема 5. Фонетика і правопис.

Правила вживання апострофа. Написання ь та сполучень йо, ьо. Правопис іншомовних слів. Подвоєння букв на позначення подовження й збігу приголосних. Правила переносу слів.

Тема 6. Правопис голосних і приголосних звуків.

Написання ненаголошених звуків е та и. Розрізнення та вживання і/и, і/е, і/о, о/а, о/у, о/е. Правопис дзвінких та глухих приголосних. Основні зміни приголосних при словотворенні, позначення їх на письмі. Передача іншомовних прізвищ та географічних назв українською мовою.

Написання приголосних у кінці префіксів.

Тема 7. Основні норми написання іменників і прикладок. Правопис власних назв та скорочених слів.

Правопис відмінкових закінчень іменників. Букви и, і, ї, е, є в іменникових суфіксах. Написання складних іменників та прикладок. Велика літера та лапки у власних назвах. Правопис складноскорочених слів і графічних скорочень.

Тема 8. Правопис прикметників.

Написання відмінкових закінчень та найуживаніших суфіксів прикметників. Правопис форм прикметникових ступенів порівняння. Написання складних прикметників.

Правопис прикметників, утворених від власних назв.

Тема 9. Правопис числівників та займенників.

Відмінювання та написання числівників. Загальні норми правопису займенників, їх відмінювання.

Особливості написання займенника **ви** в різних стилях сучасної української літературної мови.

Тема 10. Написання форм дієслів та прислівників.

Правопис закінчень дієслів у теперішньому і простому майбутньому часах. Написання дієслівних форм. Правопис складних прислівників.

-и, -і, -ї наприкінці прислівників.

Тема 11. Правопис службових частин мови та вигуків.

Правопис похідних прийменників разом, окремо і через дефіс. Особливості написання сполучників. Правопис часток.

Не, ні з різними частинами мови.

Тема 12. Орфографічний аналіз слова й тексту.

Схема орфографічного аналізу слова.

Модульна контрольна робота №1

Змістовий модуль 2. Пунктуаційні норми сучасної української літературної мови.

Тема 13. Найголовніші правила пунктуації з урахуванням основних принципів.

Характеристика та класифікація пунктограм.

Поняття про пунктуацію та її принципи. Найголовніші правила пунктуації з урахуванням основних принципів. Характеристика та класифікація пунктограм.

Тема 14. Кома як найчастотніша пунктограма в реченні. Кома в простому реченні при однорідних членах речення.

Розділові знаки в простому реченні. Пунктограми при однорідних членах речення. Схеми можливих комбінацій однорідних членів речення із безсполучниковим та сполучниковим зв'язком та розділові знаки при цьому.

Розділові знаки при узагальнювальних словах при однорідних членах речення.

Тема 15. Кома як найчастотніша пунктограма в реченні. Кома в простому реченні при відокремлених членах речення.

Відокремлені члени речення. Оформлення вставних та вставлених компонентів у реченні, їх розмежування.

Пунктуаційне оформлення звертання у реченні.

Тема 16. Кома в складному реченні.

Розділові знаки в складному реченні. Коми між частинами складносурядного, складнопідрядного та безсполучникового речень.

Тема 17. Аргументація вживання коми в простому реченні пунктуаційними правилами.

Аргументація вживання коми в простому реченні пунктуаційними правилами.

Самостійне опрацювання вправ.

Тема 18. Аргументація вживання коми в складному реченні пунктуаційними правилами.

Аргументація вживання коми в складному реченні пунктуаційними правилами.

Самостійне опрацювання вправ.

Тема 19. Пунктограма «тире». Тире в простому та складному реченнях.

Пунктограма «тире». Тире в простому та складному реченнях.

Тема 20. Тире між підметом та присудком. Тире для відокремлення членів речення.

Тире між підметом та присудком. Тире для відокремлення членів речення.

Тире в неповному реченні.

Тема 21. Тире у складному реченні. Факультативні випадки тире.

Тире у складному реченні. Факультативні випадки тире.

Розділові знаки при прямій мові.

Тема 22. Пунктограма «двокрапка». Двокрапка у простому та складному реченнях.

Пунктограма «двокрапка». Двокрапка у простому та складному реченнях.

Розділові знаки при цитатах.

Тема 23. Аргументація вживання тире в простому та складному реченнях пунктуаційними правилами. Аргументація вживання двоокрапки у простому та складному реченнях пунктуаційними правилами.

Аргументація вживання тире в простому та складному реченнях пунктуаційними правилами. Аргументація вживання двоокрапки у простому та складному реченнях пунктуаційними правилами.

Самостійне виконання вправ.

Тема 24. Пунктуаційний аналіз речення та тексту.

Пунктуаційний аналіз речення та тексту.

Модульна контрольна робота №2

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Правописні норми сучасної української літературної мови.					
Тема 1. Ортоєпія як наука про норми літературної вимови. Особливості сучасної української літературної вимови та її взаємозв'язок з орфографічними нормами.	2	2	—	—	—
Тема 2. Особливості сучасної української літературної вимови. Взаємозв'язок вимови та написання.	4	—	2	—	2
Тема 3. Закони й засоби милозвучності української мови. Евфонія та правопис.	4	—	2	—	2
Тема 4. Історія, основні поняття та принципи української орфографії.	2	2	—	—	—
Тема 5. Фонетика і правопис.	4	—	2	—	2
Тема 6. Правопис голосних і приголосних звуків.	4	—	2	—	2
Тема 7. Основні норми написання іменників і прикладок. Правопис власних назв та скорочених слів.	2	2	—	—	—
Тема 8. Правопис прикметників.	4	—	2	—	2
Тема 9. Правопис числівників та займенників.	4	—	2	—	2
Тема 10. Написання форм дієслів та прислівників.	2	2	—	—	—
Тема 11. Правопис службових частин мови та вигуків.	4	—	2	—	2
Тема 12. Орфографічний аналіз слова й тексту.	8	—	1	—	7

Модульна контрольна робота №1	1	—	1	—	—
Разом за змістовний модуль	45	8	16		21
Змістовий модуль 2. Пунктуаційні норми сучасної української літературної мови.					
Тема 13. Найголовніші правила пунктуації з урахуванням основних принципів. Характеристика та класифікація пунктограм.	2	2	—	—	—
Тема 14. Кома як найчастотніша пунктограма в реченні. Кома в простому реченні при однорідних членах речення.	4	—	2	—	2
Тема 15. Кома як найчастотніша пунктограма в реченні. Кома в простому реченні при відокремлених членах речення.	4	—	2	—	2
Тема 16. Кома в складному реченні.	2	2	—	—	—
Тема 17. Аргументація вживання коми в простому реченні пунктуаційними правилами.	4		2		2
Тема 18. Аргументація вживання коми в складному реченні пунктуаційними правилами.	4		2		2
Тема 19. Пунктограма «тире». Тире в простому та складному реченнях.	2	2	—	—	—
Тема 20. Тире між підметом та присудком. Тире для відокремлення членів речення.	4	—	2	—	2
Тема 21. Тире у складному реченні. Факультативні випадки тире.	4	—	2	—	2
Тема 22. Пунктограма «двокрапка». Двокрапка у простому та складному реченнях.	2	2	—	—	—
Тема 23. Аргументація вживання тире в простому та складному реченнях пунктуаційними правилами. Аргументація вживання двокрапки у простому та складному реченнях пунктуаційними правилами.	4	—	2	—	2
Тема 24. Пунктуаційний аналіз речення та тексту.	8	—	1	—	7
Модульна контрольна робота № 2	1	—	1	—	—
Разом за змістовим модулем 2	45	8	16	—	21
Усього годин	90	16	32	—	42

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Особливості сучасної української літературної вимови. Взаємозв'язок вимови та написання.	2
2.	Закони й засоби милозвучності української мови. Евфонія та правопис.	2
3.	Фонетика і правопис.	2
4.	Правопис голосних і приголосних звуків.	2
5.	Правопис прикметників.	2
6.	Правопис числівників та займенників.	2
7.	Правопис службових частин мови та вигуків.	2
8.	Орфографічний аналіз слова й тексту. Модульна контрольна робота №1	2
9.	Кома як найчастотніша пунктограма в реченні. Кома в простому реченні при однорідних членах речення.	2
10.	Кома як найчастотніша пунктограма в реченні. Кома в простому реченні при відокремлених членах речення.	2
11.	Аргументація вживання коми в простому реченні пунктуаційними правилами.	2
12.	Аргументація вживання коми в складному реченні пунктуаційними правилами.	2
13.	Тире між підметом та присудком. Тире для відокремлення членів речення.	2
14.	Тире у складному реченні. Факультативні випадки тире.	2
15.	Аргументація вживання тире в простому та складному реченнях пунктуаційними правилами. Аргументація вживання двокрапки у простому та складному реченнях пунктуаційними правилами.	2
16.	Пунктуаційний аналіз речення та тексту. Модульна контрольна робота №2	2
	Разом	32

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Джерела (базова)
1	2	3	4
1.	Особливості сучасної української літературної вимови. Взаємозв'язок вимови та написання.	2	[1, с. 75-96]
2.	Закони й засоби милозвучності української мови. Евфонія та правопис.	2	[1, с. 75-96]
3.	Фонетика і правопис.	2	[1, с. 75-96]
4.	Правопис голосних і приголосних звуків.	2	[2, с. 11-36]
5.	Правопис прикметників.	2	[2, с. 133-137]
6.	Правопис числівників та займенників.	2	[2, с. 137-140]

7.	Правопис службових частин мови та вигуків.	2	[2, с. 11-36]
8.	Орфографічний аналіз слова й тексту.	2	[2, с. 11-192]
	Модульна контрольна робота №1	5	[2, с. 11-192]
9.	Кома як найчастотніша пунктограма в реченні. Кома в простому реченні при однорідних членах речення.	2	[2, с. 203-206]
10.	Кома як найчастотніша пунктограма в реченні. Кома в простому реченні при відокремлених членах речення.	2	[2, с. 206-209]
11.	Аргументація вживання коми в простому реченні пунктуаційними правилами.	2	[2, с. 203-209]
12.	Аргументація вживання коми в складному реченні пунктуаційними правилами.	2	[2, с. 206-221]
13.	Тире між підметом та присудком. Тире для відокремлення членів речення.	2	[2, с. 230-237]
14.	Тире у складному реченні. Факультативні випадки тире.	2	[2, с. 237-240]
15.	Аргументація вживання тире в простому та складному реченнях пунктуаційними правилами. Аргументація вживання двокрапки у простому та складному реченнях пунктуаційними правилами.	2	[2, с. 230-245]
16.	Пунктуаційний аналіз речення та тексту.	2	[2, с. 203-255]
	Модульна контрольна робота №2	5	[2, с. 203-255]
	Разом	42	

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

10. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

11. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

12. Методи контролю та рейтингова оцінка за дисципліною

12.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання практичних завдань.	0...12	1	0...12
Модульний контроль	0...25	1	0...25

Змістовий модуль 2			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання практичних завдань.	0...12	1	0...18
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Загальна активність	0...4		0...4
За семестр			0...100

Залік проводиться у вигляді тестування. Тест складається з 16 питань закритого типу (за правильну відповідь на одне питання здобувач отримує 5 балів) та двох питань відкритого типу (максимальна кількість балів за відповідь на одне питання – 10).

Під час складання семестрового заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки. Здобувач повинен знати:

- теоретичний матеріал у межах пройдених тем;
- правила дотримання усталених мовних норм (зокрема графічних, орфоепічних, акцентуаційних, лексичних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних) усної й писемної літературної мови в подальшій професійній діяльності та побутовому спілкуванні;
- аналіз різних рівнів структурної організації текстів, визначення їх формальних і змістових недоліків і оптимального виправлення їх.

Здобувач повинен уміти:

- використовувати усталені мовні норми (зокрема графічні, орфоепічні, акцентуаційні, лексичних, морфологічні, синтаксичні, стилістичні) усної й писемної літературної мови в подальшій професійній діяльності та побутовому спілкуванні;
- визначати й виправляти формальні й змістові недоліки організації текстів.

12.3 Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і умінь для забезпечення програмних результатів навчання. Відпрацювати практичні заняття.

Добре (75-89) – знати основні теми дисципліни. Достатньо знати основні орфографічні та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови. Відпрацювати практичні заняття.

Відмінно (90-100) – мати знання, що дозволять самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь-які питання щодо орфографічних та пунктуаційних норм сучасної української літературної мови. Відпрацювати всі практичні заняття.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщений за адресою:

http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=BookList&lang=ukr&caller_mode=KNMZ&disciplinesearch=yes&combiningAND=1&theme_cond=all+theme&is_ttp=0&knmz_doc_type_list=0&qualificationlevel_list=0&search_fld=&discipline_list=0&department_list=0&knowledgearea_list=0&speciality_knmz_list=27489&sillabus_list=0&responsibility_fld=&action=subscribe&list_id=1&email

і включає в себе наступні *обов'язкові складові*:

- робочу програму дисципліни;
- методичні рекомендації для самостійної підготовки здобувачів з навчальної дисципліни;
- методичні рекомендації з написання МКР;
- питання для контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

14. Рекомендована література

Базова

1. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посібник-практикум / Г.Л. Вознюк та ін. Львів : Вид. Львівської політехніки, 2020. 324 с.
2. Український правопис / Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О.Потебні, Ін-т укр. мови. Київ : Наукова думка, 2020. 392 с.

Допоміжна

1. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. Київ : Либідь, 1991. 256 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с.
3. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. – Львів, 1996. – 386 с.
4. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного. Київ : Либідь, 2013. 360 с.
5. Сербенська О. А., Волощак М. Й. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. Київ : Вид. центр “Просвіта”, 2001. 204 с.
6. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. Київ : Освіта, 2012. 270 с. URL : <https://ushchuk.files.wordpress.com/2013/09/d196.pdf>

15. Інформаційні ресурси

1. <https://pravopys.net/>
2. <https://webpen.com.ua/>
3. <https://www.corrector.co.uk/>